

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

професійної культури вчителя технологій можливі тільки в процесі постійної роботи над собою, яка передбачає особливу організацію всього його життя. Безумовно, творчий пошук і творче ставлення до праці складають важливу умову ефективності будь-якої професійної діяльності, але саме для майбутнього фахівця освітньої галузі "Технологія" вони є нормою, без якої ця діяльність не може відбутися взагалі.

1. Державний стандарт освітньої галузі "Технологія" // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2003. – № 4. – С. 4.

2. Жемера Н. Сутність та особливості процесу професійного самовизначення учнів старших класів / *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2002. – № 4. – С. 35 – 38.

3. Коберник О.М. *Проектування на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2001. – № 4. – С. 12 – 14.

4. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України: проект / О. Коберник, В. Сидоренко // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2010. – № 6. – С. 3 – 11.

5. Методичні рекомендації до вивчення трудового навчання у 5 класі 12-річної школи // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2005. – № 2. – С. 8 – 16.

6. Харламенко В. Формування в учнів професійних понять на уроках з основ вибору професії // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2003. – № 4. – С. 42 – 46.

7. Янцур М. Підготовка майбутніх учителів до аналізу професій з метою профорієнтації учнівської молоді // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2003. – № 4. – С. 28 – 31.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2012

УДК 338.48:796.5

Любов Малик, кандидат економічних наук, доцент

Національного лісотехнічного університету України,
м. Львів

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті висвітлено аспекти становлення та розвитку туристичної індустрії в різні вікові періоди, досліджується важливість туристичної галузі в народногосподарському комплексі.

Ключові слова: туристична індустрія, туризм, компетенції, маркетинг, педагогічні технології.

Літ. 20.

Актуальність проблеми. Поняття туризму змінювалося з плином часу. Воно розширювалося з виникненням явищ і процесів суспільного, економічного і екологічного характеру, пов'язаних із переміщенням людей із метою споживання, витратою вільного часу.

Як відзначає автор І.М. Школа [23, 9], сучасна наука виділяє у повсякденному вживанні подорож або туризм, дві пов'язані між собою, але принципово різні сфери, а саме: туристичний рух і туристичну індустрію. Підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах до туристично-рекреаційної індустрії в конкурентній ринковій економіці вимагає сили розуму як прояву здібностей до формування професійних компетентностей туристичного бізнесу, вироблення високого рівня професіоналізму, формуючи загальну ерудицію професійних компетентностей туристичної індустрії.

Аналіз останніх публікацій. Слід відзначити, що окремі аспекти становлення та розвитку туристичної індустрії досліджувалися і висвітлені в науково навчальних роботах авторами: А.Ю. Александрова [1], А.О. Аветісова [2],

І.Т. Балабанов, А.І. Балабанов [3], С.І. Байлик [4], В.Г. Герасименко [5], З.М. Горбильова [6], В.Г. Гуляєв [7], Ю.П. Гуменюк [8], Е.Л. Драчова [9], А.П. Дурович [10], В.Ф. Кифяк [12], О.О. Любіцева [13], М. Мальська [16], Г.А. Папарян [17], Н.М. Примаченко [18], В.К. Федорченко [20], В.І. Цибух [21] та ін.

Метою статті – вироблення нової методики навчання та формування у майбутніх маркетингів педагогів високого рівня професійних компетенцій у галузі туристично-рекреаційної індустрії, та формування відповідного рівня професійних компетенцій новітніх педагогічних технологій майбутнього фахівця для ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Розвиток туризму можна розглядати із позиції попиту, тобто туристичного руху, так і з позиції пропозиції, тих структур, які зайняті підготовкою й реалізацією подорожей. Періодизація туристичного руху умовно поділяють на відповідні фази розвитку, які відповідають наступним періодам:

- *ранньоісторична фаза.* Мотивами переміщення у просторі в ранньоісторичні часи здебільшого ставали такі чинники, як торгівля, господарські контакти, спрага пізнання, відкриття, навчання,

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

релігія. Подорожі здійснювалися, щоб отримати позитивні емоції, пізнати навколишній світ, обмінятися виробленими матеріальними благами та культурними традиціями.

Історія туризму в своїх дослідженнях спирається на допоміжні історичні дисципліни: археологію, палеографію, нумізматику, етнографію. Історія подорожей і туризму тісно пов'язана з історією культури, яка показує логіку розвитку культури, вивчає характерні культурні риси різних епох і відповідні типи та моделі “людини, яка подорожує”, як відзначають Л. Устименко та І. Афанасьєв [19].

Слід відзначити монографію Г.М. Зайчук [11], в якій автор стверджує, що вивчення історії туризму студентами, які студіюють туристичний бізнес, є корисним не тільки як предмет навчального процесу, адже, зародившись три тисячі років тому, туристична справа сьогодні зберегла багато характерних рис. Йдеться, зокрема про розміщення туристів, організацію харчування, супровід гіда, розвиток галузі. Різні форми відпочинкового туризму прослідковуються з часів Вавілонської та Єгипетської імперій. Музей “Історія античності” був відкритий для громадськості в VI ст. до н.е. у Вавілоні, хоча в той час єгиптяни проводили багато релігійних фестивалів, атракцій. Крім того, люди приходили просто подивитися на відомі споруди та праці мистецтва в містах. Для забезпечення великих натовпів людей під час таких фестивалів виникло багато видів обслуговування: продавці напоїв, гіди, вуличні продавці сувенірів, спекулянти і проституція. Деякі ранні туристи наносили шкоду будинкам графітами, відмічаючи свій візит, і так були засновані єгипетські графіти, датовані 2000 років до нашої ери.

Приблизно з цього самого часу, відомі нам з III ст. до н.е., подорожували грецькі мандрівники, відвідуючи місцезнаходження богів. Незалежні міста-країни древньої Греції не мали центрального управління для будівництва доріг, і тому більшість з цих туристів подорожували водою і з цього часу більшість надавали перевагу цьому стилі.

Почали процвітати морські порти. Греки також проводили свої фестивалі, які ставали зростаючи орієнтовані до переслідування задоволення і особливо спорту. Уже в V столітті до н.е. Афіни стали важливим місцем для мандрівників, відвідувати головні місця такі, як Пантеон. Постоялі двори біля храмів, засновані у великих містах і морських портах забезпечували потреби мандрівників. Власники постоялих дворів цього періоду були дуже недружелюбні і забезпечували лише основні потреби: убогі ліжка, без ogrівання,

без туалету. Куртизанки, підготовлені в мистецтві музики, танцю, бесіди і кохання були основними розвагами, що пропонувалися. Багато з того, що ми знаємо про подорожі цього раннього періоду, належить перу Геродота, який помер 430 років до н.е. і можуть бути описані як туристичний нарис. Він подорожував в багатьох місцях, щодня записуючи історії, що йому розповідали гідимандрівники.

Здавалося, що ці гіди надавали дуже різноманітну інформацію. Роль гідів була розподілена: завданням одних було пасти отари тварин навколо місць туристів, завданням других – забезпечувати інформацією для їх керівництва.

Справжній розквіт туризму в древності відбувся завдяки Римській імперії. Римляни створили дорожню мережу небачених раніше масштабів. Історичні джерела дають можливість стверджувати, що мережа головних доріг мала загальну довжину більше як 90 тис. км, а довжина другорядних шляхів, з'єднуючих між собою окремі поселення перевищувала 200 тис. км. Добре розвинута шляхова мережа слугувала військовим, адміністративним і торговельним цілям.

Римські монетні гроші і латина була загально прийнятою мовою. Римляни подорожували до Сицилії, Греції, Родосу, Трої, Єгипту і з III століття н.е. до Святої Землі. Римляни також ввели свої путівники, “розпечатай” готелів з позначенням визначеної якості.

Слід відзначити і зростання подорожуючої бюрократії цього періоду. Для входження в морські порти необхідно було мати дозвіл і була введена плата для цього сервісу. Сувеніри, отримані за кордоном, були предметом імпортного збору і навіть були створені митні декларації.

Рим також зазнав участі “ковбойських менеджерів”. Серед сувенірів, запропонованих римським мандрівникам, були підробки грецьких статуєток, особливо праці, підписані великим грецьким скульптором Праксителем. Римські поети тих днів писали про Афіни, як про місто “шизиків”, спрямованих на обманювання іноземних туристів.

Місцевий туризм також процвітав в самому серці Римської імперії. Другі будинки були збудовані багатими людьми в межах близької мандрівки від Риму.

Найбільш сучасні притулки були знайдені навколо бухти Неаполя і є свідченням раннього поділу ринку між цими місцями. Неаполь приваблював інтелектуалів, спокійних туристів.

Історія туризму, як відзначає Надія Чорненко в роботі [22] відзначає, що це міжгалузевий

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

господарський комплекс, який спеціалізується на створенні туристичного продукту, здатного задовольняти потреби населення у проведенні дозвілля, у подорожах, відпочинку та оздоровлення шляхом виробництва та реалізації товарів і послуг туристичного призначення.

Наслідком загибелі Римської імперії став занепад цивілізації і пов'язаного з нею стилю життя. Протягом наступних 800 років, заповнених війнами і безладом, індивідуальні подорожі не відбувалися, а колективні здійснювалися із метою торгівлі або пограбувань.

Таким чином, характерною рисою ранньоісторичної фази розвитку туризму були значна складність і довго тривалість подорожування. Швидкість пересування складала приблизно 6 км/год. (пішки, на коні або в кареті), а відстань, що долалася за один день, не перевищувала 60 км. Привілей або необхідність подорожувати належали купця, багатим міщанам, дворянам і аристократам. Переважна ж більшість населення задовольнялася розповідями і піснями про далекі мандрівки і тільки набагато пізніше – з початком книгодрукування – з'явилася можливість читання книг, газет та ілюстрованих журналів із розповідями про подорожі.

Значний поштовх у розвитку туризму зроблено в Греції, де набули подорожі по своїй країні для давніх греків до Олімпії, на Олімпійські ігри. Щорічно на Олімпійські ігри з'їжджалися тисячі аматорів спорту і шанувальників мистецтва не тільки з Еллади, а й інших держав Середземномор'я. До цього періоду належить і спорудження спеціальних великих будинків, у яких могли розміститися й відпочити атлети та глядачі, як відзначають М. Мальська, В. Худо, В. Цибух [16].

Початкова фаза сучасного туризму – з 1840 до 1914 р. Революція в розвитку туризму відбулася в ХІХ ст. завдяки появі залізниці й судноплавства. Поїздки стали швидшими, дешевшими, зручнішими і доступнішими для широких мас населення.

Елементами туристичної індустрії є підприємства та установи, мета функціонування яких – задоволення певних туристичних потреб (мотиваційних, змістовних, комфортності, атракції (протягування) тощо, що набувають *розвитку подорожі у середні віки*.

Проте були відомі і міжнародні подорожі. Пригодники шукали популярності і фортуни в подорожах, купці мандрували, шукаючи нові торговельні можливості, але більшість з них мусіли бути знатного походження. Проте всі ці форми подорожей можна визначити як бізнесова подорож чи подорож за обов'язком. В населених пунктах організовували проведення дозвілля у святкові дні.

Термін “святкові дні” походить від “святі дні” і з раннього періоду релігія передбачала рамки, в яких межах проводити дозвілля. Прикладами таких релігійних розваг були патронажні фестивалі. З набожними намірами з повним відчуттям обов'язку виникло паломництво. Під цим розумілося відвідувати місця поклоніння богів.

Відзначимо про розвиток дорожнього транспорту в ХVІІ ст. до початку ХІХ ст. До ХVІ століття ті, що шукали можливості подорожувати, мали три способи це зробити:

- вони могли прогулюватися (було багато бідних, щоб дозволити собі будь-яку форму транспорту, незважаючи на відстань);

- могли їздити кінями чи могли носитися на ношах (це було доступно тільки аристократам);

- чи возитися підводами. Дороги в цей час мали погану поверхню з вибоїнами і взимку колеса підвід глибоко борознили дороги. Така подорож була тестом на витривалість, крім того вона була небезпечна: розбійники з великої дороги постійно загрожували тим, що їздили по дорогах.

Королівський двір та його оточення були добре захищені і вони мали змогу подорожувати до ХVІІІ століття.

Поява карет була величезним рухом-поштовхом у розвитку та становлення туризму вперед для тих, хто був змушений подорожувати. Винахід в цій примітивній формі був накреслений в угорському місті Кокс в ХV столітті. Із середини 1600 років карети регулярно виготовлялися в Британії. Було запроваджено щоденне записування обслуговування перевезень між Лондоном і Оксфордом.

Концепція каретного періоду вимагала зміни та використання упряжки коней вздовж дороги. Також сприяла створенню дорожнього покриття.

Подорож на далекі відстані вимагала зупинки. На постоялих дворах зароджувалося обслуговування потреб: забезпечити ночівлю і свіжих коней, яких можна було орендувати на весь час подорожі.

Близько 1815 року відкриття асфальту зробило революцію дорожньої системи Європи. В 1820 році коні почали тягати вагони, так був започаткований в Лондоні і Парижі міський транспорт. Крім того, каретні перевезення охоплювали відстань між Лондоном і Батоном в 2,5 годин і Лондон-Брінтон менше ніж 5 годин.

Процес індустріалізації змінив стиль життя і збільшив потребу у відпочинку після закінчення роботи.

Варто відзначити, що починаючи із ХVІІ ст. набувають престижності подорожі по Європі із назвою “ГРАНД ТУР”.

Масове пересування людей у середньовічній

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Європі відбувалося в часи хрестових походів, які розпочали європейські рицарі та купці, що пливли за ними, щоб захопити чужі багатства і території. Слідом за ними рухалися на Схід священики і прочани в супроводі незліченної юрби бурлаків та знедолених. Однак, незважаючи на різні цілі походів і подорожей, усі вони об'єктивно розширювали географічні знання людини. Докладні описи рік, морів, материків і країн залишили Марко Поло, Васко да Гама, Христофор Колумб та інші.

З початку XVII століття нові форми туристичного розвитку як наслідок свободи і пошуку для навчання передвіщено Ренесансом. Під правлінням Єлизавети I, молоді чоловіки домагаючись позиції двору були заохочені подорожувати на Континент закінчити свою освіту. Ця практика була швидко адаптована іншим великою мірою в соціальній сфері. І звідси прийшло, що освіта джентльмена мала бути завершена "Гранд туром" (цей термін використовувався не раніше ніж 1670 року) основних культурних центрів Європи, супроводжуваних домашніми вчителями і часто тривали три роки і більше. Видавництво північника др. Томасом Нугентом названо "Гранд тур" в 1749 р. Мало подальше сприяння освітніх турів, деякі мандрівники зважувалися так далеко, що могли досягти Єгипту.

Тоді, як показна освіта з відпочинком, скоро стала соціальною, молоді люди шукаючи задоволення в дозвіллі подорожували переважно до Франції та Італії, насолоджуючись конкуренцією культур і соціального життя міст таких, як Париж, Венеція чи Флоренція. Кінцем XVIII століття цей звичай був встановлений для дворянства, відзначено Л. Малик в [15].

В результаті цього, європейські центри були відкриті для британських мандрівників. Провінції Аікс, Монпельє, Авігон стали визначними базами особливо для тих, хто використовує провінційний регіон як проміжний етап подорожі до Італії. Коли в XIX столітті послідували подорожі для задоволення, то вони майже зовсім витіснили освітні тури як мотив візиту на Континент, це сприяло розвитку Рів'єри як принципового місця для британських туристів, допомогли вступом для регулярного обслуговування, перетинаючи канал з 1820 року. Проте війни Наполеона на початку XIX століття перешкоджала подорожам в Європу на 30 років. Це заохочувало британців до росту інтересу подорожувати в своїй країні.

Перша колективна подорож відбулася в 1841 р. її організатором був Томас Кук, який як голова англійського товариства тверезості намагався в такий спосіб протидіяти алкоголізму й залучати

у своє товариство нових членів і прихильників. Шлях довжиною 10 миль пролягав із Лейстера в Лофборо, а під час залізничної поїздки 570 її учасникам під звуки музики пропонували чай і тістечка.

Томас Кук відкрив перше в новому часі комерційне туристичне бюро і 1865 р. вивіз першу організовану групу заможних туристів на закордонний відпочинок у Швейцарію. Відвідування Швейцарії, транзитні поїздки ще більше поживали, коли завершилося прокладання Альпійської залізничної дороги (переїзди через перевали Сен-Готард у 1882 р., Симплон у 1906 р., Легберг у 1913 р.), завдяки чому Швейцарія закріпила свої позиції транзитної туристичної країни.

Подорожуючи за кордони однієї країни завжди були предмети до обмеження, як ми бачили з деяких примусів, накладених державами під Римською імперією. Кілька людей могли подорожувати на любі великі відстані, і ті що так робили були в основному пов'язані державними справами. Монархи, підозрюючи інтриги в союзах з іноземними державами, перевіряли такі подорожі видаючи авторські листи членам королівського двору, які мали на меті сприяти подорожам.

Паспорти мали своє походження з середньовіччя як рекомендації, листи від церковного духовенства для прочан, щоб уникати можливих арештів. Пізніше авторські папери подорожувати більш ширше видавалися державою, особливо під час воєн з сусідами європейських країн. Введення обов'язкових паспортів як постійна вимога в Британії більш схожі на сучасні, датовані тільки 1916 року, як результат військового контролю під час Першої світової війни. Інститут формального обслуговування є також феноменом XX століття, будучи встановлений під назвою "Акт іноземців" в 1905 році.

Слід зазначити, що після падіння Римської імперії у 476 р. н.е. почався новий етап у розвитку підприємств туристичної індустрії. У середні віки на розвиток підприємств гостинності дуже впливали релігійні традиції. У цей період різко збільшилася кількість людей, що здійснювали паломництво до святих місць. Церква зобов'язувала монастирі надавати гостинність паломникам. Організувати для них ночівлю та харчування. У цей час з'явилися й інші заклади, що здійснювали подібні функції. Наприклад, франкійський король, а згодом імператор Карл Великий (742 – 814), захисник церкви, у VIII ст. заснував спеціальні будинки для відпочинку паломників.

Прогресивним напрямом діяльності підприємств

ГЕНЕЗИС СТАНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В РІЗНИХ ФАЗАХ ВІКОВИХ ПЕРІОДІВ ДО РОЗВИТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

гостинності в середньовічний період було створення перших професійних асоціацій.

У XVI ст. відкрилися перші кав'ярні, що стали центрами культурного і літературного життя того часу. Перші європейські кав'ярні було відрито в 1652 р. у Лондоні й у 1683 р. у Відні – галичанином Ігорем Кульчицьким, який дістав у нагороду велику кількість мішків кавових зерен за допомогу козакам у визволенні Відня від турків.

Вагомим чинником у 1553 році у Парижі відкрили перший ресторан “Тур д’Аржан”. Протягом двох наступних сторіч він залишався унікальним закладом, тому що єдина послуга, яку надавали в ресторані, було харчування.

Слід відзначити про Європейських переселенців, що ступили на землю Американського континенту, принесли з собою той досвід будівництва й управління постійними дворами і тавернами, що був накопичений ними за сторіччя. З погляду архітектури, розташування, запропонованого обслуговування американські постійні двори і таверни нагадували європейські, але їхня соціальна функція з самого початку свого існування мали комерційну спрямованість, тобто створювалися з метою отримання прибутку, як відзначають Л.Г. Лук'янова, Т.Т. Дорошенко, І.М. Мініч [14].

Висновки. Отже, можна констатувати, що й на початковій фазі сучасного туризму для подорожей були необхідні і час і гроші.

Слід зазначити, щоб досягти багатства й економічної могутності в Україні, необхідно активно вивчати інноваційні технології простору як в межах власних кордонів, так поза ними. А досягти цього можна через міжнародний обмін ідеями на всіх рівнях – політичному, бізнесовому, начальному, побутовому. Якраз туризм і є провідником, засобом інновації, тобто розповсюдження ще не застосованих, але вже відомих нововведень, в якій основним провідником виступає, звичайно, наука.

Саме через туризм як засіб інновації, найбільш інтенсивно відбувається передача “культурних естафет”. Тому саме міжнародний туризм є надзвичайно перспективною галуззю світової економіки. Відомо, що ні Інтернет, ні найсучасніші телекомунікаційні мережі не здатні замінити живого спілкування, безпосереднього сприйняття нових ідей, емоційного переживання, володіння ними. Через туризм можна отримати відповідний рівень знань про інші країни, набути відповідних професійних компетенцій, це найважливіший спосіб розширення власної інформації та інноваційної бази, змінюється свідомість людини, активізується її здатність сприймати нове,

з'являється бажання жити і діяти найраціональніше.

1. *Александрова А.Ю. География мировой индустрии туризма. Учебное пособие. // А. Александрова. – М.: Изд-во Московского университета, 1998. – 176 с.*

2. *Аветісова А.О., Сорока С.В. Підприємства харчування в системі туризму: Монографія.// А. Аветісова, С. Сорока. – Донецьк. Дон ДУЕТ, 2002. – 165 с.*

3. *Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма: Учеб. пособие.//И. Балабанов, А. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 176 с.*

4. *Байлик С.И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание: Учеб. пособие.// С. Бейлик. – К.: ВИРА-Р, 2002. – 252 с.*

5. *Герасименко В.Г. Основы туристического бизнеса: Учеб. пособие.//В. Герасименко, – Одесса: Черноморье, 1977. – 160 с.*

6. *Горбилева З.М. Экономика туризма. Практикум. Учеб. пособие.// З. Горбилева. – Минск БГСУ, 2002. – 144 с.*

7. *Гуляев В.Г. Организация туристической деятельности: Учеб. пособие.// В. Гуляев. – М.: Ноллидж, 1996. – 312 с.*

8. *Гуменюк Ю.П. Вплив туризму на економічне зростання в Україні. // Ю. Гуменюк. / Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – №7 – 8.*

9. *Драчева Е.Л. Экономика и организация туризма. Международный туризм: Учеб. пособие.//Е. Драчева, Ю. Забаев, Д. Исмаев. Под ред. И.Р. Рябовой, Ю. Забаева, – М.: ИНОРУС, 2005. – 576 с.*

10. *Дурович А.П. Маркетинг в туризме.// А. Дурович. – М.: Института дистанционного образования. МЭСИ, 2000.*

11. *Зайчук Г.М. Управление маркетинговой деятельностью в туристической галузі. Монографія. // Г. Зайчук. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. – 154 с.*

12. *Кияк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 300 с.*

13. *Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг. Навчальний посібник.// О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2003. – 436 с.*

14. *Лук'янова Л.Г., Дорошенко Т.Т., Мініч І.М. Уніфіковані технології готельних послуг: Навчальний посібник. (За ред. проф. В.К. Федорченка) – К.: Вища школа, 2001. – 237 с.*

12. *Малик Л.О. Економіка і організація формування маркетингової індустрії в Україні. Монографія.// Л. Малик. – Дрогобич, Коло, 2011. – 394 с.*

13. *Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу. Навчальний посібник. // М. Мальська, В. Худо, В. Цибух. – К.: ЦУЛ., 2004. – 272 с.*

14. *Папарян Г.А. Менеджмент и индустрии гостеприимства (отели и рестораны).// Г. Папарян. – М.: Экономика, 2000. – 207 с.*

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБРОБКИ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

15. Примаченко Н.М. *Формування маркетингової культури у майбутніх вчителів технологій у процесі навчання основ підприємництва. Монографія.*// Н. Примаченко, – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. – 218 с.
16. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. *Історія туризму: Навчальний посібник.*// Л. Устименко, І. Афанасьєв. – К.: Альтерпес, 2005. – 320 с.
17. Федорченко В.К. *Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Монографія.* // В. Федорченко. – К.: Слово, 2004. – 471 с.
18. Цибух В.І. *Державне регулювання у сфері туризму в Україні.* // В. Цибух. / *Статистика України.* – 2005. – №1. – С. 80 – 85.
19. Чоренька Н.В. *Організація туристичної індустрії. Навчальний посібник.* // Чоренька. – К.: Атака, 2006. – 264 с.
20. Школа І.М. *Розвиток туристичного бізнесу регіону: навчальний посібник.*// І. Школа. – Чернівці: Книга-XXI, 2007. – 292 с.

Стаття надійшла до редакції 04.06.2012

УДК 378:004:336.71

Галина Кравчук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України, м. Київ

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБРОБКИ СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

У статті обґрунтовано доцільність застосування комп'ютерних технологій для виконання завдань статистичного аналізу інформації про банківську діяльність і необхідність їх впровадження у процес професійної підготовки фахівців банківської справи.

Ключові слова: комп'ютерні технології, статистичне програмне забезпечення, статистика банківської діяльності, професійна підготовка фахівців банківської справи.

Літ. 7.

Постановка проблеми та аналіз публікацій. Сучасний етап розвитку банківської системи України характеризується швидкими темпами розвитку, внаслідок чого відбувається концентрація банківського капіталу, зміна видів фінансових послуг, застосування нових методів і прийомів банківського менеджменту. Для виконання функцій ефективного управління банківською діяльністю необхідно мати достовірну інформацію про стан банківської системи у певний момент часу, співвідношення показників, межі та характер впливу зовнішніх чинників на її структуру та елементи, про тенденції розвитку тих чи інших явищ в її межах. З огляду на це, прийняття управлінських рішень неможливе без застосування методів статистики в банківській діяльності.

Низка вітчизняних і зарубіжних науковців досліджували питання використання статистичних досліджень і методів в аналізі, плануванні та управлінні банківською діяльністю: А.В. Головач, В.Б. Захожай, К.С. Базилевич, О.С. Шуміло, І.В. Белова, Д. Пліон, П. Роуз та ін.

Зокрема, А.В. Головач вважає, що від правильного застосування методів статистики в банківській діяльності залежить дуже багато, наприклад: правильно визначена тенденція розвитку ринку банківських послуг дає змогу

сформулювати найефективнішу стратегію розвитку банку; реальна оцінка ризику тієї чи іншої банківської операції уможливорює зменшення ризику втрат завдяки застосуванню допоміжних заходів чи підвищенню ціни на найбільш ризикові банківські послуги та ін. Це не гарантує того, що банк не збанкрутує чи не зазнає критичних збитків, проте дає можливість зменшити ризики й оптимізувати кредитний портфель [3, 12].

На думку О.С. Шуміло, за правильного використання статистичної методології та систематичного послідовного опрацювання вхідних даних, побудови системи показників для аналізу можна провести якісне статистичне дослідження банківської діяльності, оцінити ефективність роботи банку, виявити напрями і способи вдосконалення управління банківською діяльністю [6, 244].

Оскільки аналіз інформації та прийняття рішень на його основі входить до складу ключових компетенцій банківських працівників, оволодіння сучасними підходами до статистичного аналізу даних є вкрай необхідним і важливим компонентом професійної підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців банківської справи.

Сьогодні науковці, викладачі ВНЗ працюють над впровадженням у зміст професійної